

Kielce, 9 marca 2026 roku

Dr hab. Janusz Kot prof. PŚK
Katedra Zarządzania I Organizacji
Wydział Zarządzania i Modelowania Komputerowego
Politechnika Świętokrzyska

Recenzja

Rozprawy doktorskiej mgr inż. Przemysława Drewnickiego pt. Odnawialne źródła energii jako fundament zrównoważonego rozwoju. Doświadczenia przedsiębiorstw województwa Pomorskiego.

Podstawą przygotowania recenzji jest Uchwała nr 58/2025 Rady Naukowej Instytutu Zarządzania UJK z dnia 22 grudnia 2025 roku. Przedmiotem recenzji jest ocena wiedzy teoretycznej Doktoranta w zakresie Dyscypliny Nauki o Zarządzaniu i Jakości w spójności z podejmowaną problematyką oraz posiadania warsztatu badawczego do rozwiązywania określonych problemów i postawionych pytań badawczych, a także weryfikacji hipotez oraz osiągnięcia celu rozprawy. Ocena rozprawy doktorskiej została dokonana w aspekcie spełniania wymagań merytorycznych i formalnych takich jak zasadność podjęcia problematyki w kontekście jej znaczenia i aktualności, spójność formułowania celów, problemu i pytań badawczych oraz hipotez badawczych. Oceniono także umiejętność prowadzenia logicznego wywodu naukowego, zawartość merytoryczną i kompletność tez, a także układ pracy i jej strukturę oraz wkład własny Autora do istniejącej wiedzy w dyscyplinie.

Uwagi ogólne

1. Tytuł rozprawy jest sformułowany prawidłowo odzwierciedlając jej przedmiotowy i przestrzenny zakres
2. Struktura rozprawy jest właściwa. W sposób logiczny i konsekwentny pozwala na przeprowadzenie wywodu naukowego. Kolejne części rozprawy korespondują ze sobą przedstawiając różne zagadnienia o istotnym znaczeniu dla obszaru podjętej tematyki. Struktura rozprawy cechuje się proporcjonalnością, a objętość poszczególnych części wynika z podejmowanej w niej problematyki.
3. Przedstawione we wstępie uzasadnienie wyboru tematu (strona 5 i 6) poprzez wykazanie znaczenia odnawialnych źródeł energii (OZE) a głównie korzyści jakie wynikają z ich stosowania jest wystarczające. Brakuje przedstawienia przez Autora kontrowersji i różnorodnych ocen (nie tylko pozytywnych) stosowania OZE. Przedstawienie różnorodności stanowisk w odniesieniu do OZE zarówno w obszarze gospodarczym, społecznym, a także politycznym znacznie wzmocniłoby argument konieczności podejmowania badań w tym zakresie i nadałoby pracy walor dyskursu .
4. Sformułowania na stronie 6 odnośnie luk w literaturze krajowej, a także zagranicznej uważam za zbyt daleko idące i nieudokumentowane, zwłaszcza, że Autor w rozprawie doktorskiej przedstawia bibliografię liczącą 473 pozycje. Stwierdzenia odnośnie braków w przekroju epistemologiczno – metodologicznym zdaniem recenzenta są zbyt kategoriyczne. Epistemologia zawsze będzie związana z wiedzą i jej pogłębianiem przy pomocy różnych metod. Rozwój wiedzy jest procesem ciągłym bez stanu docelowego, co wynika z charakteru procesu cywilizacyjnego. Jeżeli są luki to się je wypełnia wraz z upływem czasu. Sugeruję dla przyszłych potrzeb publikacyjnych przemyśleć te sformułowania, zwłaszcza jeżeli są punktem wyjścia dla stawiania pytań badawczych.
5. Problem badawczy w postaci pytania „ Jaki jest związek pomiędzy zastosowaniem energii odnawialnej w przedsiębiorstwach realizujących politykę zrównoważonego rozwoju” jest sformułowany prawidłowo, oddając w sposób klarowny intencje badawcze Autora. Pytania badawcze w sposób logiczny wynikają ze sformułowanego problemu badawczego.
6. Cel pracy jest zrozumiały w aspekcie sformułowanego problemu badawczego i wynikających z niego pytań badawczych. W problemie badawczym Autor odnosi się do związku między stosowaniem OZE w przedsiębiorstwach, a realizacją polityki zrównoważonego rozwoju. W celu pracy wskazuje natomiast na badanie konsekwencji

stosowania OZE przez przedsiębiorstwa w kontekście ochrony środowiska, oddziaływania na społeczeństwo i rozwoju gospodarczego. Bada więc obiektywnie zachodzące procesy i relacje. W problemie badawczym jest mowa o realizacji polityki zrównoważonego rozwoju. Kluczowe jest tutaj słowo polityka, która jest niczym innym jak formułowaniem istotnych celów oraz zapewniania środków ich osiągnięcia przez kierowniczy ośrodek organizacji społecznej (w skrótowym oczywiście ujęciu). Istnieje zatem pewna nieścisłość między zapisami problemu badawczego i sformułowaniami w celu pracy. Lepiej zatem mówić o celach rozwoju zrównoważonego, a nie polityki zrównoważonego rozwoju . Wtedy pojawia się pytanie o podmiot.

7. Zapis hipotezy głównej i hipotez szczegółowych jest prawidłowy i poddaje się falsyfikacji.
8. Zakres podmiotowy w analizie empirycznej w postaci menedżerów wykorzystujących w kierowanych przez siebie przedsiębiorstwach odnawialne źródła energii, zakres przestrzenny oraz metoda badawcza (sondaż diagnostyczny, ankieta autorska) oraz wykorzystane metody agregacji i analizy danych pozwalają na osiągnięcie celu badawczego, odpowiedź na sformułowany problem badawczy i weryfikację hipotez.
9. Badaniem objęto 373 przedsiębiorstwa, z których 355 poprawnie uzupełniło ankiety. Całą populację stanowiły 4666 przedsiębiorstwa, a zatem wielkość próby należy uznać za wystarczającą do przeprowadzenia analiz statystycznych. Badanie zostało przeprowadzone wśród menedżerów przedsiębiorstw funkcjonujących w branży OZE. Celem badania było zidentyfikowanie czynników związanych z zastosowaniem OZE. Zatem próba ma charakter celowy. Pomimo, że próba celowa nie jest uznawana powszechnie za reprezentacyjną to w określonych warunkach obejmujących charakter badanych zjawisk i procesów, może za taką być uznana. W tym wypadku mamy do czynienia z taką właśnie sytuacją. Struktura próby badawczej, ze względu na wielkość przedsiębiorstw, rodzaj działalności, lokalizację i formę organizacyjno- prawną pozwala na prowadzenie analiz. Odzwierciedla ona w dużej mierze strukturę przedsiębiorstw w Polsce. Wątpliwości mogą budzić niektóre pytania zawarte w ankiecie , np. w części poświęconej aspektom środowiskowym, takie jak „ w jakim stopniu wdrożenie OZE wpłynęło na rozwój lokalnych ekosystemów w otoczeniu przedsiębiorstwa lub ile drzew zostało posadzonych przez przedsiębiorstwo w ramach działań kompensacyjnych związanych z wdrożeniem OZE” Pytania zawarte w ankiecie

wymagają wiedzy o wskaźnikach ilościowych, a duża część pytań wymaga odpowiedzi opartych o subiektywne oceny . Odpowiedzi na pytania mogą mieć charakter intuicyjny. Nie wiadomo czy wiedza o czynnikach ilościowych była w posiadaniu ankietowanych i czy faktycznie ankietę wypełniali menedżerowie. W rozprawie doktorskiej nie ma na ten temat informacji. Na stronie 167 Autor stwierdza „przedmiotem zainteresowania są w dużej mierze o charakterze subiektywnym” (powinno być zmienne oceniane subiektywnie) i dalej „ a ich wiarygodne pozyskanie wymaga odwołania się do deklaracji osób reprezentujących badane organizacje” (chodzi chyba o pozyskanie wiarygodnych danych i nie od osób reprezentujących badane organizacje, a od osób posiadających wiedzę i kompetencje w zakresie funkcjonowania badanych organizacji. Te zastrzeżenia Autora są słuszne. Kluczowa tutaj jest wiarygodność. Pojawia się pytanie czy i w jaki sposób została zweryfikowana wiarygodność osób wypełniających ankietę i udzielających odpowiedzi w sondażach, a tym samym wiarygodność danych i informacji. Ma to kluczowe znaczenie ponieważ przeprowadzenie analizy niewiarygodnych danych nawet przy wykorzystaniu najbardziej zaawansowanych metod i technik nie prowadzi do uzyskania rzetelnych wyników.

10. Szczególnie cenny w pracy jest wynik analiz w postaci trzech autorskich czynnikowych modeli, które stanowią wkład Autora do dorobku wiedzy.
11. Literatura wykorzystana w pracy liczy 473 pozycje, w dużej mierze angielskojęzyczne . Ma walor aktualności. W większości są to pozycje wydane po 2020 roku. W pracy wykorzystano także 18 źródeł elektronicznych i 46 aktów prawnych. Pozycje wykorzystane w rozprawie dobrane są starannie pod względem przydatności dla osiągnięcia celów pracy i weryfikacji hipotez oraz analiz i zagadnień podejmowanych w poszczególnych częściach rozprawy,

Uwagi szczegółowe

1. Rozdział pierwszy „ Teoretyczne podstawy koncepcji zrównoważonego rozwoju”

Opisując genezę i ewolucję koncepcji zrównoważonego rozwoju Autor wykazał się znajomością najistotniejszych dokumentów przedstawiając je we właściwej chronologii i opatrując komentarzem własnym. Brakuje ogólnej oceny stopnia wdrożenia przyjmowanych w dokumentach zapisów oraz okoliczności politycznych i gospodarczych (w tym lobbingu, kalkulacji ekonomicznych i innych) jakie im towarzyszyły. Cały rozdział zawiera wyczerpujące informacje w zakresie rozwoju zrównoważonego w ujęciu historycznym, definicyjnym i prawnym. Szczególnie cenne są odniesienia do skutków w polskim systemie prawnym. Wartościowa jest analiza zawarta w tabeli drugiej, ukazująca zestawienie stopnia realizacji przyjętych założeń i prognoz do 2030 roku w zakresie osiągnięcia celów polityki UE (str.53). Byłaby ona pełniejsza gdyby Autor ją skomentował i wskazał na zagrożenia realizacji przyjętych założeń, wynikające zarówno z układu wewnętrznego UE, jak i uwarunkowań w otoczeniu (globalna sytuacja na świecie). Brakuje także ocen i opinii własnych Autora, do których jest w pełni uprawniony.

2. Rozdział drugi „ Uwarunkowania wykorzystania odnawialnych źródeł energii”

Tezy przedstawione w rozdziale drugim są kompletne w zakresie informacyjnym i opisowym. Brakuje tylko w punkcie 2.3 „ Finansowanie inwestycji z zakresu odnawialnych źródeł energii” ocen własnych Autora co do faktycznej skuteczności działania systemów finansowania ze źródeł prywatnych jak i publicznych oraz tego co tą skuteczność warunkowało i może warunkować zarówno w aspekcie gospodarczym, społecznym i politycznym przy uwzględnieniu rozkładu kosztów i zysków w obszarze publicznym i komercyjnym.

3. Rozdział trzeci „ Współczesne wyzwania i kierunki badań nad energią odnawialną”

W rozdziale tym Autor przyjął wielowymiarowe podejście do analizy kierunków badawczych uwzględniające badania ilościowe i jakościowe w układzie środowiskowym, gospodarczym i społecznym. Cennym jest nie tylko wskazanie kierunków prowadzonych badań ale także ich autorów i wyników. Można by dodatkowo wskazać wiodące ośrodki naukowe oraz miejsce ośrodków polskich w gronie instytucji naukowych oraz ocenić ich wkład w badania. Byłaby to bardzo interesująca informacja. W punkcie 3.2 „ Wpływ energii odnawialnej na społeczeństwo,, przedstawione argumenty , poparte wynikami badań dotyczą pozytywnego wpływu

energii odnawialnej na społeczeństwo. Są one prawdziwe i przekonujące. Autor nie przedstawił ani jednego potencjalnie negatywnego efektu. Czyżby takich nie było zarówno w obszarze skutków gospodarczych (koszty) lub konfliktów społecznych? Dla uwiarygodnienia treści należałoby przedstawić także inne opinie oraz wyniki badań i podjąć z nimi polemikę. Byłoby to zarówno ciekawsze, jak i obrazujące złożoność problematyki.

4. Rozdział czwarty „Metodyka badań własnych”

Autor przedstawił w sposób uporządkowany podejście naukowe do sformułowanego problemu badawczego, celu głównego, hipotezy oraz ich dezagregacji. Dobór wskaźników do analizy oraz ich sposób grupowania w trzech kategoriach jest prawidłowy. Metody i techniki wykorzystane do grupowania i analizy danych, uzyskanych z populacji badawczej są właściwe dla rozwiązania problemu badawczego i odpowiedzi na postawione pytania badawcze. Wykorzystany test osypiska Cattella oraz analiza rzetelności są zaawansowanymi metodami, a ich wykorzystanie świadczy o znajomości warsztatu badawczego przez Autora.

5. Rozdział piąty „Wpływ odnawialnych źródeł energii na zrównoważony rozwój przedsiębiorstw województwa pomorskiego – wyniki badań własnych”.

Opis wyników badań i ich interpretacja jest prawidłowa. Przyczyniło się do tego wykorzystanie przez Autora testów osypiska Cattella, który zmniejsza możliwość dopasowania modelu do danych oraz wykorzystane techniki oceny rzetelności skali pomiarowej. Można uznać, że przeprowadzone analizy pozwalają zweryfikować hipotezę i hipotezy cząstkowe. Szczególnie ważny jest punkt 5.4 zawierający wnioski z badań i rekomendacje. Zawarte w nim treści odnoszą się do weryfikacji hipotez cząstkowych, a tym samym hipotezy głównej. Stwierdzenia Autora po przedstawieniu analiz danych i wyników oraz sposobu wnioskowania dotyczące pozytywnej weryfikacji postawionych hipotez należy uznać za uzasadnione. Rekomendacje formułowane przez Autora są uzasadnione w świetle przeprowadzonego przez niego wywodu naukowego. Brakuje w nich jednak komentarza w zakresie skłonności adresatów rekomendacji do podejmowania sugerowanych przez Autora działań, a tym samym zwiększenia skali wdrażania rozwiązań z zakresu OZE w praktyce gospodarczej.

6. Zakończenie.

Napisane jest we właściwy sposób. Obejmuje zamierzenie badawcze Autora, osiągnięte w drodze przeprowadzenia analiz wyniki oraz sformułowane na ich podstawie wnioski i rekomendacje. Niewątpliwie elementem ułatwiającym ocenę rozprawy przez recenzenta jest wskazanie w zakończeniu przez samego Autora jego roli w pogłębianiu wiedzy w podjętej problematyce, uzasadnienie prawidłowości wykorzystanych metod do analizy oraz wskazanie pożądaných z punktu widzenia nauki i praktyki dalszych kierunków badań. Recenzentowi wobec takiego zapisu nie pozostaje nic innego jak tylko się z nim zgodzić.

Konkluzja

Po zapoznaniu się z rozprawą doktorską magistra inżyniera Przemysława Drewnickiego pt. „Odnawialne źródła energii jako fundament zrównoważonego rozwoju. Doświadczenia przedsiębiorstw województwa pomorskiego” stwierdzam, że stanowi ona istotny wkład do poszerzania wiedzy w zakresie dyscypliny nauk o Zarządzaniu i Jakości. Autor wykazał się wiedzą teoretyczną w zakresie podjętej problematyki. Wykorzystane w części empirycznej metody badawcze są adekwatne do pytań badawczych. Cechują się wysokim stopniem zaawansowania i pozwalają na weryfikację postawionych hipotez. W rozprawie została zachowana spójność między celem rozprawy, problemem i pytaniami badawczymi, hipotezą główną i cząstkowymi. Warsztat naukowy, w tym badawczy Autora rozprawy oceniam wysoko.

Mając powyższe na uwadze stwierdzam, że rozprawa doktorska magistra inżyniera Przemysława Drewnickiego pt. „Odnawialne źródła energii jako fundament zrównoważonego rozwoju. Doświadczenia przedsiębiorstw województwa pomorskiego” przygotowana pod kierunkiem naukowym dr hab. Anny Wolak Tuzimek prof. UJK spełnia wymagania określone w Ustawie Prawo o Szkolnictwie Wyższym i Nauce (Dz.U.2023 poz. 742 ze zm.)

